

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

§. 2. Gaudia vera.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79340)

G.
TITULUS I.
GABRIEL.

Angelus enim Domini. Matth. 28. 2. Censent alii, hunc Angelum fuisse Gabrielem, qui, juxta nomen suum, administrator est fortitudinis DEI, ac ejus opera exequitur. Gabriel enim idem est, quod *fortitudo Dei*. Cornelius hic.

Mittens per Angelum suum. Apoc. 1. 1. Credibile, hunc Angelum fuisse Gabrielem: quia hic frequentè in his missus, quæ pertinent ad CHRISTUM. Dan. 9. 21. Zachariæ Luc. 1. 19.

Reverere nomen Archangeli, qui nuntium illud lætissimum apportavit MARIE; qui appellatus est Gabriel; id est, *DEUS homo*. Proclus Ep. hom. contra Nestorium. (Gabes homo est, & DEUS) nomine ipso significans nuntium, quem apportat: quia is, quem evangelizat, CHRISTUS DEUS, & homo erat natusurus.

Vide M. in Alphabetico Mar. tit. Annuntiatio.

TITULUS II.
GAUDIA.

§. I.

De gaudiis in genere.

Symbola.

Surge, surge D. hora. Judic. 5. 12. Verbum surgendi in Scriptura læticiam significat. II. 60. 1. *Surge, illuminare, Jerusalem.* Mendoza in I. Reg. Annot. 8.

Exultavit cor meum. I. Reg. 2. 1. Verbum exultandi, id est, extrâ saltandi, significat ingentem læticiam, quæ intus se non capit, sed foras erumpit. Tale habuit David, cum saltavit coram arca. 2. Reg. 6. 14. & Bartimæus ille cæcus, qui à Christo D. vocatus *exiliens venit ad eum.* Marci 10. 50. Et claudus ille ex utero matris, qui à S. Petro sanatus, *exiliens stetit, & ambulabat.* Act. 3. 8. Et divinus Sponsus, qui præ læticia humanæ naturæ induendæ, *venit saltans in montibus.* Cant. 2. 8. Ac denique Abraham; de quo Christus D. Jo. 8. 56. *exultavit, ut videret diem meum.* Id. ib. Annot. 12.

Angelus Domini stans à dextris altaris Domini. Luc. 1. 11. Quare Angelus apparet à dextris altaris? Euthymius: quia cœlestis doni gaudium prædicabat: gaudium enim, & felicitas, per dexteram significatur; & ideo Angeli annuntiantes Christi resurrectionem ad dexteram sedent. Marci 16. 7. Sylveira. hic.

Varia.

In hoc nolite gaudere, quia Spiritus vobis subjiciuntur. Luc. 10. 20. Non erat culpabile gaudium, quod Spiritus subicerentur nomini JESU; sed quod subicerentur eis, culpabile gaudium erat. Cajetanus hic.

Gaudenti homini & carcer latus est; & tristi pratum angustum est. S. Augustinus in Ps. 141.

Voluptatem quærunt, & gaudere cupiunt omnes: & propter hoc omnia faciunt, & di-

cunt, & negotiantur. Etenim mercator propter hoc navigat, ut pecunias congreget; congregat autem pecunias, ut habens repositas gaudeat. S. Chryostomus hom. 18. ad populum Antioch.

Idem facere solet immodicum gaudium, quod excellens tristitia. Et videre licet, multos effundere lacrymas præ gaudio immenso; alios etiam sæpe obstupescere, quando fieri vident, quæ non expectaverant. Id. hom. 65. in Gen.

Delectatio est conjunctio convenientis cum conveniente. S. Bonaventura. Itinerarii mentis ad DEUM c. 2.

Magna sunt gaudiorum imperia: ex piers est continentia hilaritas, & in vocem gessit erumpere. Ennodius Ep. 1. 5. ep. 16.

Facilius est, ignem in pyras animatum, lingua comprimere, quam silentium inter optata servare. Ennodius 1. 7. ep. 16.

Ita præsentis temporis est agenda lætitia, ut nunquam amaritudo, & timor sequentis Judicii, recedat à memoria. S. Laurentius Justinianus Lign. vit. c. 4.

Semper dicitur majus gaudium post dolorem, qui ex re perdita ortum habet. Et consona est moribus hominum ista locutio: qui de modica re perdita exultant amplius, cum illam reinventerunt; quàm de plurima re servata. Et hoc quare? quia non præcesserat dolor in illa, qui subsequens gaudium facit amplius apparere. Simon de Cassia l. 6. c. 14.

§. II.

Gaudia vera.

Num. I.

Hic non quære.

In conspectu Angelorum psallam tibi. Ps. 137. 2. Non coram hominibus psallam; sed coram Angelis psallam. Psalterium meum, gaudi.

gaudium meum. Sed gaudium meum de inferioribus coram hominibus est; gaudium meum de superioribus coram Angelis est: non enim novit impius gaudium iusti. Non est gaudere impius, dicit Dominus. Gaudet iniquus in popina, gaudet Martyr in catena. S. Aug. in Pl. 137.

Obstulerunt ei partempis, & favum mellis. Luc. 24. 42. Non legitur Redemptorem Mundi in tota vita sua, nisi post sanctissimam Resurrectionem, mel manducasse. In quo docemur; quantum seculares dulcedines in hac mortali vita fugere debeamus, & quod omnes in futurum seculum relinquent. Diez fer. 3. D. Resurr. Favos post fella gustavit. Nec ante Rex gloriæ à cœlestibus salutus Pl. 23. 7. quam Rex Judæorum proscriptus in cruce. Tertullianus lib. de cor. milit.

Ego non ascendo ad diem festum: quia meum tempus nondum impletum est. Joan. 7. 8. Nolo gaudia, at festivitates, in hac mortali vita; cum advenerit tempus meum, tunc delectabor. Diez fer. 3. D. Pass.

Si quis sitis, veniat ad me, & bibat. Joan. 7. 37. Participatio cœlestis suavitatis Mundi voluptatum ingerit oblivionem. S. August. l. Medic. c. 27. Fons vitæ, reple mentem meam torrente voluptatis tuæ; & inebria cor meum sobrietate amoris tui: ut obliviscar, quæ vana sunt, & terrena; & te jugiter solum habeam in memoria mea. Escobar T. 2. Persec. Chr. l. 6. S. 2. obf. 5.

In vitis PP. Arsenius, in morte rogatus à fratribus pro ultimo documento dixit *ibi, ubi*. Post mortem solliciti fratres id intelligere, pro expositione miserat ad alium senem; qui rescripsit eis: hæc est, ut puto, verborum intelligentia: *ibi* nostra fixa sunt corda, *ubi* vera sunt gaudia. Jonghen. parte 2. Exh. 3. S. Bernardus dixit: univertum tempus præsentis vitæ, vigiliam esse solemnitatis magnæ. Bessens D. 3. Pasch.

Num. II.

Quibus vera dentur.

Visitasti terram, & inebriasti eam. Pl. 64. 10. Quid putas, causa est, quod solam terram Dominus dicitur inebriasse? cur non etiam mare? sed scimus, quia mens, quæ per varia desideria fluctuat; quam adhuc secularium curarum procella exagitat; ad illud internum gaudium non admittitur, & illò torrente voluptatis non potatur; quanto minus inebriatur. -- Hæc est illa vere beata terra, mentis videlicet stabilitas tranquilla; quando mens in seipsam tota colligitur, & in uno æternitatis desiderio immobiliter figitur. Richardus à S. Victore lib. Benjamin c. 38. Quam suave mihi subito factum est, carere suavitatibus nugarum! & quas amittere mecum fuerat, jam dimittere gaudium erat. Ejiciebas enim eos à me, veru, & summa suavitas. Ejiciebas, & intrabas pro eis omni voluptate dulcior; sed non carni, & sanguini: omni luce clarior; sed omni secreto interior: omni honore sublimior; sed non sublimibus in se. S. August. l. 9. Confess. c. 1.

Esus panis post ablationem datur infanti: & homo, qui vult delectari in Divinis, prius se debet à seculo, velut infans ab uberibus matris, alienare. S. Isaac l. 1. de contemptu Mundi cap. 1.

O bone JESU! quam dissimile est illud gaudium tuum, quò interim consolari renuntiantes illi falso, & fallaci gaudio! quam melior est misericordia tua super vitas! quam melior est dies una in atriis tuis super millia; quanto beatiore facis pauperes tuos ipsa paupertate tuâ, quam Mundus facere possit quantalibet affluentia! ubi, quidquid affluit, defluit, sibi que inharentem peresfluere facit. Guarricus f. 1. die Pent.

Num. III.

Gaudia sunt in corde, non in ore.

Risit olim Abraham. Gen. 17. 17. *risit* & Sara. ibid. 18. 12. sed hujus tantum risus reprehenditur, non illius. Ratio fortasse esse potest; quia Sara risit in ore suo, Abraham autem in corde. Sic enim illa verba in quibusdam Bibliis habentur, & dispunguntur: *risit in corde suo dicens*: quasi illa lætitia, quæ ore proditur, tanquam fallax, & adultera reprobetur: quæ verò in corde nascitur, vera esse, & germana, censetur. Imò Sara, quæ risit in ore suo, risisse se negavit; non autem Abraham, qui risit in corde suo: quia illa externa cordis lætitia fit tam inanis, ac si nulla sit. Mendoza in 1. Reg. 1. Annot. 12.

Exultavit cor meum. 1. Reg. 2. 1. Gaudium profanum in cor non illabitur. Unde olim Baload iutes, cum temporalem felicitatem Jobo polliceretur c. 8. 21. *donec*, inquit, *impleatur risu os tuum, & labia tua júbilo*. Non dicit animum, non cor, implenda júbilo; sed tantum os, & labia. Id. ib.

Deest lætiam in corde meo. Pl. 4. 7.

Num. IV.

Varia de gaudiis veris, spiritibus &c.

Des tibi DEUS de rore cœli, & de pinguedine terra, abundantiam &c. Gen. 27. 28. Toties de rore cœli desuper benedictionem accipimus, quoties per infusionem Spiritus S. de supernis gaudiis in mente aliquid degustamus. Cum verò bona opera per corpus agimus, de terrena pinguedine ditamur. V. Beda hom. in lect. Sabbathi D. 3. Quadr. de Sultanna.

Lava ejus sub capite meo. Cant. 2. 6. In lava CHRISTI temporalia ejus bona; in dextera beatæ vitæ beatitudo significatur. Id. hic.

Isaac autem genuit Jacob. Matth. 1. 2. Spiritualiter Isaac, id est, gaudium in Domino, genuerat Jacob, id est, vitiorum supplantatorem: qui enim delectatur in Domino, & actibus sanctis; vitiiis foriter reluctatur, alios ad vitiorum eradicationem inducit. Dionysius Carthuf. hic.

Gavisi

Gavisi sunt gaudio magno. Matth. 2. 10. *Et procidentes adoraverunt eum.* v. 11. Quod inter gaudia magna non evanescat humanus animus, adeo magnum est, ut hinc summa virtus commendetur Abraham; qui promissa sibi à DEO prole Gen. 17. 17. *cecidit in faciem suam.* *Christi.* Rupertus hic: o virum æternò risu verè dignum, & sempiternæ jucunditati bene præparatum! qui ita cecidit in faciem suam ut rideret; & ita risit, ut in faciem caderet; illius adorans omnipotentiam, cujus in promissione audierat singularem gratiam. Verè regia virtus, inter gaudia, prosperitatem DEO devotam permanere. Bæza lib. 2. §. 13.

Si jugiter gaudere velimus, multas habemus occasiones: nam, si virtutem arripuerimus, nihil jam erit, quod nos contristes. S. Chrysof. hom. 63. ad pop. Antioch.

Quantum post tenebras gratior lux est, serenitas post tempestates obscuras; tantum est acceptius gaudium post afflictionem. S. Chrysológus l. 84.

Illud verum est gaudium, quod non de creatura, sed de Creatore concipitur; cui comparata omnis aliunde jucunditas mæror est. S. Bernardus ep. 114.

Nihil gaudiò spirituali, & tranquillitate, & charitate, dulcius est. B. Theodoretus lib. 1. in Cant.

Sicut pane reficitur corpus, ita exultatione Spiritus. Petrus Cellenf. c. 12. de pane lugentiam.

Boetius l. de consol. prosa. 2. dicit: quod in palatio Joviniano erant duo dolia; unum de optimo vino, & aliud de amarissimo. Et, quicumque volebat de bono bibere, oportebat, quod prius biberet de amaro.

§. III.

Gaude in DEO.

Ex Veteri.

Exultavit cor meum in Domino. 1. Reg. 2. 1. Edicite, o Apostoli sancti! quis vestras angustias in gaudia, afflictiones in solatia, mærores in jubilos, mutavit? Resp. *Gavisi sunt viso Domino.* Jo 20 20. Christiane, imitare Apostolos in afflictione; morbo, egestate. Oculos in Dominum conjice; manibus Crucifixum arripe, & cordi delectando opportunum erit remedium. Paoletti D. in Alb.

Si gaudeam, quod inveni thesaurum visibilem; istud gaudium carnis est, & non in Domino. Si gaudeam, quod me homines laudant, & forte non pro merito; non est hoc gaudium in Domino. Si gaudeamus in rebus fragilibus, & caducis; hæc omnia non habent laudabile gaudium. Origenes in 1. Reg. 1.

Latata sum in salutari tuo. 1. Reg. 2. 1. Tales sunt sanctorum anime: Deo magis lætantur, Authore munerum, quam ipsis muneribus: non enim eum propter dona ipsius, sed dona propter ipsum diligunt. Hoc servos gratos decet; hoc famulos, agnoscentes beneficium magnitudinem: videlicet rebus suis omnibus

præponere DEUM. Sic etiam nos affecti sumus, cum peccaverimus; non doleamus, quia punimur sed quia Dominum offendimus. Et, si quod beneficium nostrum est, non gaudeamus propter regna cælorum; Sed quia rem cælorum Regi gratam fecimus. Qui enim lætæmentis est, offensam DEI magis timeat, quam ullam gehennam; & benevolentiam pluris æstimat, quam omne regnum. S. Chrysof. t. 6. hom. de Anna.

Et nunquam lætata sit ancilla tua, ex quo huc translata sum, usq. in presentem diem; nisi in te, Domine DEUS Abraham. Esther 14. 18. hæc dixit imperatrix potentissima, quæ Assverum 127. Provincis imperantem suæ potestatis habuit: quæ omni voluptatum genere, modò voluisset, affluere potuit.

Gloria mea, exaltans caput meum. Pl. 3. 4. id est, lætificans me, ut qui præmore, demisso capite incedebam; nunc exultans attollam caput. Et hæc phrasîs Hebræis familiaris. Unde Jeremiæ ult. dicitur: *Eleazaris Esvimirodach rex caput Joachim regis, & eduxit de domo carceris.* Bellarminus in Pl. 3.

Deisti lætissiam in corde meo. Pl. 4. 7. Non dixit simpliciter, & absolute, dedisti lætissiam, nec in mancipiis, nec in auro, nec in argento, nec in vestibus, non in læta, & oppara mensa; non in potentie magnitudine, nec in domus lætitate: hæc enim lætissia non est cordis, sed tantum oculorum. S. Chrysof. hic.

Sitavit in te anima mea. Pl. 62. 2. 3. Beata sitis, quæ DEUS sititur! Nonne Davidis rigebant pavimenta auro? nonne uique palmas, tributa undique? nihilominus in deserto est. Cur? sitit DEUM. Nam anima sitienti DEUM nihil omnino sapit nisi DEUS. 1. Reg. 2. 1. *Latata sum in salutari tuo.* Lætare est non in Samuele; sed in DEO. Puer adeo exoptatus, & summis à DEO precibus impetratus; qui parentis opprobrium in trophæa converterat, matrem non lætificat? sitiens DEUM Samuele non expletur, sed Deo. Zacharie nascitur infans, in cujus narvitate multi gaudebant; quin & os ejus Luc. 1 14. 64. resolutum. Quis non putaret, tantis cumulatum beneficiis mox gratias acturum pro filio, & recepta voce? Prophetat; sed CHRISTI solum memor, vocis, filiique immemor. Luc. 1. 68. *Benedictus D. DEUS Israel.* Cur? an quod patrem te fecerit? an quod eloquentem te reddiderit ex elingui? *quia visitavit, & fecit redemptionem plebi suæ Israel.* Gaudeo, non quod Joannes natus sit, sed quod nasciturus sit Jesus. Olyva l. 3. Strom. hic.

Delectasti me Domine in factura tua. Pl. 91. 5. Non dixit: delectavit me, Domine, factura tua; sed tu in illa delectasti; qui talem ipsam fecisti, ut decore suo te mihi insinuaret in illa, & delectarer in te. S. Laurentius Just. l. in festo S. Mich. Archang.

Exulta, & lætata, habitatio Sion; quia magnus in medio sui sanctus Israel. Ps. 124. 6. Exulta-